

Angélique Kourounis: «Alba Daurada utilitza totes les disfuncions de la democràcia per guanyar poder»

La periodista greco-francesa Angélique Kourounis ha estat durant anys seguint l'activitat del partit ultradretà grec Alba Daurada | Kourounis i Thomas Iacobi van presentar el documental 'Alba Daurada. Un assumpte personal' a l'Espai ETC de Vic

Angélique Kourounis i Thomas Iacobi a l'Espai ETC de Vic | Sara Blázquez

«La meva parella és jueva. Un dels meus fills és gai i l'altre un militant anarquista. Jo sóc feminista, d'esquerres i filla d'immigrants. Si Alba Daurada arriba al poder, el nostre únic problema serà llavors en quin vagó ens posaran». Són les primeres paraules que se senten a la veu en off del documental *Alba Daurada. Un assumpte personal*. Són de la seva directora, la periodista greco-francesa Angélique Kourounis, que ha estat durant anys seguint l'activitat del partit ultradretà grec. Durant 90 minuts, el documental explica la història interna de l'organització neonazi. Des de que es va estrenar, el març del 2016, ha rebut premis a diversos festivals i s'ha projectat en nombrosos països. Durant el mes d'abril, es va presentar a Vic, de la mà de la Directa, del Festival Protesta i d'Unitat contra el Feixisme i el Racisme d'Osona. Vam poder parlar amb Kourounis i amb Thomas Iacobi, coautor del documental, pocs dies després de la primera volta de les eleccions franceses.

Ha estat durant cinc anys seguint l'activitat del partit neonazi Alba Daurada. Com ha estat aquesta experiència de seguir-los de prop i per què creu que ha tingut un creixement tan fort durant els últims anys?

Hi ha moltes raons que expliquen el seu creixement, i no és només la crisi. La principal raó és el profund disgust de la gent davant el món polític. No té motius per esperar què? Fa manifestacions i no passa res. Tenim morts, molta gent ferida, empresonada. En una manifestació hi va haver 600 persones ferides! La gent va votar pel canvi, va votar per Syriza, però el que veiem és que és la mateixa política, que no hi ha canvis, no hi ha somnis per una vida millor, no hi ha nous polítics. I Europa no té res per oferir-los. El que passa és que el 41% de la gent no vota. La majoria d'aquesta gent és d'esquerres. El que demostra la pel·lícula és que Alba Daurada, com tots els feixistes, o com tota l'extrema dreta, esperen la democràcia per prendre el poder. Ara, amb els resultats a França veiem la pel·lícula amb uns altres ulls. El protagonista diu «Si Syriza no treu Grècia d'aquesta situació, serem (Alba Daurada) el proper govern», és el que està passant a França. Una altra de les raons és l'educació que tenim a Grècia, que és molt nacionalista, i quan això passa, les tesis nacionalistes no són tan llunyanes a tu mateix. Moltes de les coses que diu Alba Daurada no estan tan allunyades de la gent. Alba Daurada és la tercera força política els cinc últims anys. Ara, al Parlament, és la quarta força política per motius tècnics, però tots els sondejos li donen la tercera posició en intenció de vot. Si hi ha un 7% o un 8% que els vota, hem de recordar sempre que el 92%, com a mínim, dels grecs no els voten.

L'esquerra no sap oferir una bona alternativa?

De quina esquerra estem parlant? Molta gent que és de l'extrema esquerra va votar per Tsipras el gener del 2015 perquè era la gran esperança. El van votar perquè el poder no fos pels conservadors. Després voten pel referèndum i voten un 61,5% pel no a l'austeritat i sí a la nova Europa, però al final, no passa res. Al setembre, voten a Syriza perquè opinen que si hem de tenir una política d'austeritat, ells seran els que aplicaran una austeritat més justa per tothom. No hi ha esquerra. L'extrema esquerra, o l'esquerra real ha marxat de Syriza. Ara Syriza és un partit socialdemòcrata. L'esquerra no hi és al Parlament. Si Syriza és l'esquerra, Macron també és l'esquerra. Hi ha els socialistes, Syriza, els liberals, els comunistes, els neonazis i l'extrema dreta. L'esquerra, al carrer treballa molt. Hi ha moltes organitzacions de solidaritat, organitzacions civils, molta gent que ajuda els immigrants i els refugiats. Jo crec que la gent que no vota sí que és gent que treballa al carrer, que sap que difícilment canviaran coses a través dels vots, però que sí que creuen que poden canviar coses amb la feina al carrer. És una de les respostes a Alba Daurada.

Angélique Kourounis, després de la projecció del documental a l'Espai ETC Foto: Sara Blázquez

Per què és un assumpte personal, aquest documental?

Hi ha un crític grec que va dir «és un assumpte personal, però un assumpte personal de tothom». Això és veritat. De tothom que no és d'Alba Daurada o de l'extrema dreta.

Heu tingut problemes per fer el seguiment o després d'haver fet el documental?

Les dificultats que vam tenir durant el seguiment és que tots els operadors de càmera van ser agredits per Alba Daurada. O físicament o verbalment. Fins i tot un d'ells va tenir por perquè vivia a Grècia i tenia tres fills petits. No volia que el seu nom aparegués a la pel·lícula, però quan va veure que la resta de noms sí que apareixien, no es va fer enrere. Ell tenia una de les escenes més importants, perquè un dels personatges s'oblida que té el micròfon i ell sabia exactament el que havia dit. Tot l'equip va ser agredit. Després, el problema que hem tingut és que vam obrir una campanya de micromecenatge perquè tots vam treballar sense cobrar.

[Thomas] Els feixistes van fer reclamacions a Google i a Youtube i van aconseguir aturar la campanya durant 10 dies, vam perdre aquest temps.

També hem rebut moltes amenaces, vam haver de canviar els nostres telèfons, fins i tot em van prometre una bala al cap, m'han dit que el meu fill gai ha de morir, que no sóc una bona mare perquè un dels meus fills és anarquista i l'altre és gai. Jo estic molt i molt orgullosa dels meus fills, els estimo més que a res en el món. Estic molt orgullosa de tots tres.

Heu estat a les assemblees del partit, heu seguit els seus membres quan repartien propaganda i heu estat a les manifestacions i mítings més multitudinaris de l'extrema dreta grega durant anys. Què heu vist i què us ha sorprès? Com aconsegueix Alba Daurada fer arribar el seu discurs tan ràpidament?

Jo no tenia paraules després d'enregistrar la seqüència on surten les dones. Jo sabia el que pensen els homes i els responsables polítics. El que va ser una sorpresa és el que diuen les dones. Quan trobes una dona que et diu, mirant-te als ulls, que no hi havia presoners polítics durant la dictadura, i que no hi havia dictadura a Grècia, que els únics presos polítics són els líders d'Alba Daurada, que Theodorakis no va ser torturat, que mai hi va haver tortura i que la dictadura va ser un període molt calmat i Grècia va ser molt respectada, sense problemes econòmics, quedades de pedra. Perquè la posició d'aquest partit sobre les dones és que han de cuidar els fills, cuinar i cuidar el seu home.

[Thomas] El que més m'ha impressionat a mi és com n'és de fàcil enganyar joves, que estan despistats, que els agrada la disciplina, que hi hagi gent al seu voltant que els respecta, que els dóna una sensació d'orgull, de dignitat. Te n'adones com els falta tot això. El fet de no tenir cap perspectiva econòmica, de professió, creuen que durant anys els mitjans estrangers han tractat Grècia com una merda, amb un sentit imperialista que no s'havia viscut mai. Se sentien europeus, però d'un moment a un altre van passar a ser els mals alumnes que enganyaven els altres. Aquests joves tenen un dèficit molt gran de dignitat i de respecte d'ells mateixos i de perspectives. Si se senten aïllats i maltractats els dóna la impressió de que estan sols davant de tothom, i que és la seva revolució i això els motiva. Per mi va ser terrorífic veure com de fàcil és, amb idees tan senzilles, enganyar els joves, de manera que utilitzen la violència, encara que ells mateixos tenen por dels seus superiors. És una atmosfera de grup de llops. Això és força impressionant. Tant en homes com en dones.

Thomas Jacobi després de la projecció del documental a l'Espai ETC de Vic Foto: Sara Blázquez

Ha entrevistat els seus membres, els seus simpatitzants i les seves víctimes amb la finalitat d'entendre com un partit neonazi aconsegueix aquest inèdit suport en ple segle XXI. Ha aconseguit entendre-ho?

Els càrrecs actuen com actuen perquè creuen únicament en la violència. La violència i la mort són les seves armes polítiques. Utilitzen totes les disfuncions de la democràcia per guanyar el poder. Al documental, el seu portaveu, que és molt perillós, diu «no tenim el poder, però no hem entrat al Parlament amb els tancs, sinó amb vots». Utilitzen el disgust de la gent cap al sistema, la desil·lusió per la política econòmica i Europa. I s'aprofiten que la gent d'esquerres està perduda, que no vol votar, que no creu en res perquè no hi ha cap nova política. I també utilitzen molt bé la dinàmica de l'extrema dreta que hi ha a Europa. Al 2009, Alba Daurada va ser una excepció a la vida política europea. Ara hi ha extrema dreta a Hongria, a Polònia, Trump als Estats Units, a Anglaterra, a Alemanya, a Itàlia; Potser Portugal és l'única excepció, però no hi ha cap Parlament sense representació de l'extrema dreta o neonazis. Saben que la dinàmica és per a ells ara. La dinàmica del món en aquests moments, no només a Europa, és una dinàmica per l'extrema dreta, i ho utilitzen molt bé.

Un dels fets que s'analitza al documental és l'assassinat de Pavlos Fyssas, que va fer molt evident l'amenaça de l'ultradreta a Grècia, però malgrat tot Alba Daurada ha continuat creixent. Què va suposar aquell fet?

L'amenaça va ser molt abans, la diferència és que la gent no la volia veure. Amb Fyssas es va veure i va fer obrir els ulls i les orelles. L'assassinat de Pavlos Fyssas feia por al govern, que tenia molta por que passés el que va passar el desembre de 2008, que vam tenir tres setmanes de guerrilla urbana a tot el país i tothom va sortir al carrer. Tothom, fins i tot les àvies. La diferència entre llavors i ara és la crisi. La gent, en aquell moment, no tenia res a perdre. La diferència és que assassinaven a Pavlos Fyssas i després, la gent visible d'Alba Daurada va canviar, i quan van morir dos membres del partit neonazi, la truita va girar en favor seu. Per primera vegada tenien màrtirs.

Què passa amb el paper de la policia i dels mitjans a Grècia?

Quan els grecs van votar per Syriza, d'un dia per l'altre va canviar la retòrica cap als immigrants. Samarás els deia «immigrants clandestins», i el concepte va ser canviat per «refugiats». Malgrat tot, alguns mitjans van continuar fent servir la retòrica de Samarás. Gràcies a a aquest canvi, els grecs ho van assimilar de manera diferent de com ho feien abans. Hi va haver un moviment impressionant de solidaritat. Durant aquest temps Alba Daurada no va poder enganyar els grecs amb la seva retòrica estúpida i senzilla i va desaparèixer una mica de l'escena pública, fins fa poc. Grècia va rebre un milió i mig de refugiats, sense morts, sense assassinats. Estic segura que si hagués passat el mateix a França, hi haurien hagut morts. Només perquè les ordres de Tsipras van ser no fer la situació pitjor del que era. Com és possible que després de 5 anys, que va canviar la retòrica del govern i dels mitjans, i que tothom sap que són responsables d'assassinats, Alba Daurada segueix aconseguint vots? L'única conclusió és que hi ha un 7% de nazis a Grècia. I això és perquè després de la Segona Guerra Mundial no es va fer mai una desnazificació, com es va fer a Alemanya, per exemple.

Angélique Kourounis Foto: Sara Blázquez

Creu que es podria il·legalitzar? O té massa connexions amb l'Estat grec?

Podem dir amb seguretat que el 20% de les forces especials de la policia de la regió d'Àtica, on viu gairebé la meitat de la població grega, vota Alba Daurada. Un 20% és molt, però també vol dir que el 80% no els vota. El problema no són les relacions que tenen amb la policia, que les tenen, o amb la justícia, que les tenen, o la relació amb el món polític, que la tenen, sinó que és la no-reacció de la majoria de la gent. La majoria de la gent no fa res. I un altre problema són els mitjans. La majoria no fan la seva feina. Una de les primeres periodistes que va parlar sobre Alba Daurada, la van amenaçar amb violar-la a ella i a la seva filla. A Grècia no podem parlar d'una democràcia que funciona correctament, perquè la base de la democràcia és la separació de poders. Aviat hi haurà un judici, que és molt important, que vol demostrar que Alba Daurada no és un partit polític, sinó que és una organització criminal, militar, amb un cap que dóna ordres i hi ha gent que les executa. No podem fer un judici polític en una democràcia, però es vol demostrar que no és un partit polític. Si es demostra que és una organització criminal, es podrà prohibir. Però sempre hi ha el perill de que canviïn el nom del partit i l'estètica i continuïn.

Què passa amb la democràcia a Grècia?

El dia que van matar Pavlos Fyssas, el Ministre de l'Interior va dir públicament a la televisió que agafaria tots els fitxers sobre Alba Daurada que tenia a l'oficina i li donaria a la justícia. El poder polític agafa els fitxers que li ha donat el poder executiu i li dóna al poder judicial. No entenia que el que deia era una caricatura. Jo treballo per *Charlie Hebdo* i no ens hem plantejat aquesta caricatura. La separació de poders és la base de la democràcia. Això, i la majoria de la gent que no fa res, és el perill. No sé si el problema és Alba Daurada o és Alba Daurada en aquesta Grècia.

Angélique Kourounis, després de la projecció del documental a l'Espai ETC Foto: Sara Blázquez

Hi ha molts grups locals que també segueixen aquesta tendència. A Vic mateix hi ha un partit racista amb representació a l'Ajuntament i altres moviments que van buscant el seu lloc. Però també hi ha altres col·lectius que intenten contrarestar aquestes idees amb activitats, com per exemple, la projecció d'aquest documental. Hi ha molt el debat de si s'ha de parlar d'ells o no, si han de tenir veu als mitjans o no… Què creu que s'ha de fer, segons la seva experiència?

Jo sóc periodista, faig llibres i pel·lícules. Jo no tinc el dret de decidir el que la gent sabrà de l'actualitat. Això és censura. La pregunta correcta és «com parlem d'ells?». Jo no crec que existeixi l'objectivitat. Aquest documental no és objectiu, però no és una pel·lícula de propaganda. És militant. Jo dic obertament que és un partit racista. Tinc el meu posicionament. Però el que dic, ho demostro. Dono als espectadors totes les eines perquè prenguin les seves pròpies decisions. Perquè és un documental, no és una ficció. Si fos una ficció, seria una altra cosa. Quan dic que no existeix l'objectivitat vull dir que quan escull un subjecte per treballar, subjectes una paraula i no una altra, quan fas una foto, subjectes un angle i no un altre, quan fas el muntatge, subjectes una seqüència i no una altra. No puc ser objectiva, però he de ser justa. No mentim en aquesta pel·lícula, no utilitzem càmera oculta mai, i mai els he dit que penso com ells.

I la gent, què creu que ha de fer?

Quan veus el documental t'agafen ganes de defensar el que queda de democràcia. Jo no sóc política, però el nostre somni seria reforçar la societat civil, crear espais de solidaritat.